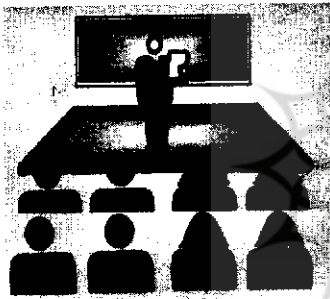

سخنی با مدرسان

کلاس‌های آموزش خانواده

صداقت وفادار

هم زمان با آغاز سال تحصیلی جدید، برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده هم‌چون گذشته در دستور کار هر آموزشگاه قرار گرفته است. با توجه به روند صعودی تشکیل این کلاس‌ها در سال‌های اخیر پیش‌بینی می‌شود که امسال حدود پنجاه درصد مدارس شهری کشورمان موفق به برگزاری این دوره‌ها گردند. علی‌رغم آن‌که در برگزاری این کلاس‌ها مدیران آموزشگاه‌ها، انجمن‌های اولیا و مربیان و اولیای شرکت‌کننده مشکلات فراوانی را متحمل می‌شوند اما لزوم آشنایی آنان با مسائل و مشکلات تربیتی فرزندانشان، هم‌سویی با روش‌های تربیتی آموزشگاه و نیز تأثیر این کلاس‌ها بر نگرش و رفتار اولیا، تحمل این مشکلات (اعم از وقت‌گذاری، ایاب و ذهاب و هزینه‌های اجرای دوره برای خانواده‌ها و برگزارکنندگان) را قابل قبول ساخته است، به طوری که استقبال اولیا از این کلاس‌ها هر سال افزون‌تر می‌شود.

یکی از عواملی که می‌تواند در موفقیت این کلاس‌ها تأثیر بسزایی داشته باشد مدرس آموزش خانواده است، زیرا مدرس آگاه و با تجربه و آشنا به مسائل خانواده و تعلیم و تربیت می‌تواند با ایجاد ارتباط سازنده با اولیا بر جذابیت این کلاس‌ها بیفزاید و این دوره‌ها را به کانونی برای تقویت توانایی‌های خانواده مبدل سازد.

به نظر می‌رسد که رعایت نکاتی چند توسط مدرسان آموزش خانواده این کلاس‌ها را کارآمدتر می‌کند و بر مفید بودن آن‌ها بیش از پیش می‌افزاید. برخی از این نکات عبارت‌اند از:

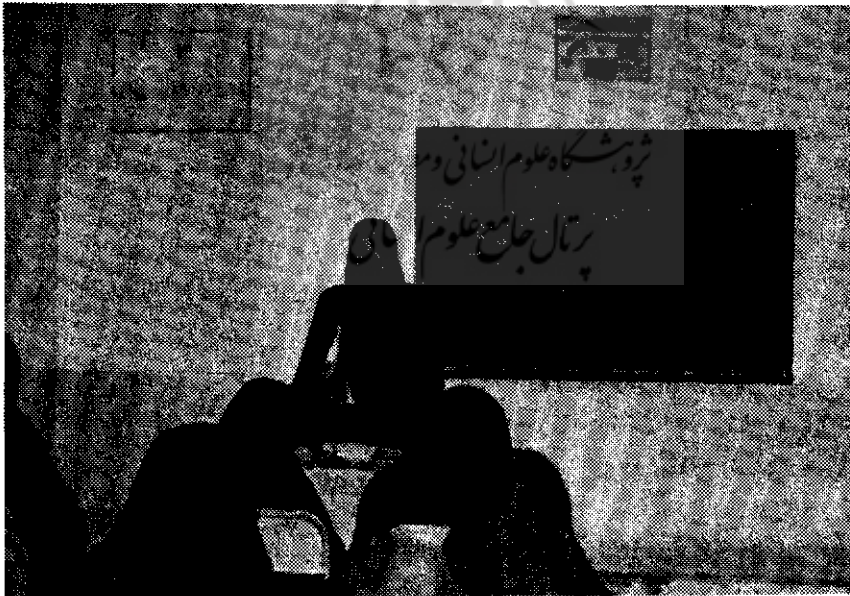
- جلب اعتماد اولیا

نماید. این اطمینان خاطر موجب می‌شود که اولیا پیشنهادها و راه‌کارهای ارائه شده توسط مدرس آموزش خانواده را به کار ببندند.

در کلاس‌های آموزش خانواده، مدرسان توصیه‌هایی را به خانواده‌ها ارائه می‌کنند که انتظار می‌رود شرکت کنندگان این راهنمایی‌ها را در زندگی خانوادگی خود و در ارتباط با همسر و فرزندان‌شان، مورد استفاده قرار دهند. با توجه به این که بهره‌گیری از راه‌کارهای توصیه شده تغییراتی را در روابط زندگی خانوادگی آنان به وجود خواهد آورد به همین جهت تا فرد یقین حاصل نکند که رفتار کنونی او مشکل‌ساز است برای به کارگیری آن توصیه‌ها و ایجاد تغییر در رفتار خود اقدامی نخواهد کرد. بنابراین مدرس آموزش خانواده باید زبده، آگاه، با انگیزه و مورد وثوق خانواده‌ها باشد تا بتواند اعتماد و اطمینان خانواده‌ها را جلب نموده، آنان را مطمئن سازد که به کار بستن این توصیه‌ها نه تنها بر روابط آنان با سایر اعضای خانواده تأثیر سوء نمی‌گذارد، بلکه می‌تواند بر بهبود و گسترش روابط آن‌ها کمک

- استفاده از تجارب اولیا

گذران زندگی و نقش مستمری که پدر و مادر در ارتباط با فرزندان و تربیت آنان دارند موجب شده که آن‌ها از تجربه‌های فراوانی برخوردار شوند. حتی اگر برخی از این تجارب غیراصولی و غیرعلمی نیز باشد، اما چون در مواردی موفقیت‌هایی برای اولیا داشته است موجب گردیده که نگرش و بینش و طرز تفکری خاص در هر یک از آنان به وجود آید. بنابراین هر توصیه مدرس آموزش خانواده با تجارب اولیه اولیا روبه‌روست. این امر زمانی حساس‌تر می‌شود که هر شرکت کننده در کلاس با توجه به موقعیت خود، اطلاعاتی در خصوص مطالب ارائه شده داشته باشد. به علاوه در میان این جمع تجارب

دوره‌ها شرکت می‌کنند و قصد دارند مطالبی را فرا گیرند که در زندگی خانوادگی خود بیش‌تر به آن موارد نیازمند هستند. این امر، تنوع نیازهای آموزشی در این دوره‌ها را به وجود آورده است و به تبع آن ایجاب می‌کند که محتوای آموزشی متنوعی نیز در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گیرد. یکی از دلایلی که پرسش و پاسخ‌های طولانی بعد از کلاس را توجیه می‌سازد، پاسخ‌گویی و توجه به نیازهای ویژه اولیا به طور فردی است. مدرس آموزش خانواده با در نظر گرفتن این که هر خانواده‌ای آموزش مخصوص خود را طلب می‌کند، می‌تواند به این تنوع نیازهای آموزشی پاسخی شایسته بدهد.

- رهبری آموزشی اولیا

دوره‌های آموزش خانواده همواره به صورت آموزش غیررسمی مطرح بوده و تاکنون امکان برقراری ارتباط مستمر بین مدرسان و خانواده‌ها وجود نداشته است. از طرف دیگر پراکندگی خانواده‌ها نیز موجب شده که توافق کلی برای طرح موضوعی مشخص در کلاس‌ها مقدور نباشد، در صورتی که اگر آموزش اولیا را نوعی یادگیری بدانیم که در آن یاد دهنده و یادگیرنده هر دو به طور آگاهانه قصد پیشرفت در یادگیری را دارند، باید موضوع و مطلب یادگیری مورد توافق طرفین باشد که عملاً این توافق حاصل نمی‌شود و گروهی از اولیا با نیازهای آموزشی متفاوت در کلاس‌ها حضور می‌یابند. به همین جهت ضروری است در برخی از موارد مدرسان آموزش خانواده، رهبری آموزشی گروه‌های نامتجانسی را به عهده بگیرند که در آن عده‌ای از اعضای کلاس به عنوان منبع یادگیری سایر شرکت‌کنندگان در کلاس عمل می‌کنند. از این طریق استمرار یادگیری این گروه‌ها

بسیار متنوعی که گاه ضدو نقیض نیز می‌باشند وجود دارد. این تجارب اولیه، گسترده و متنوع موجب می‌شود که مطالب ارائه شده در دوره توسط اولیا مورد ارزیابی قرار گیرد و در نتیجه میزان پذیرش و اجرای توصیه‌ها بستگی به روشن شدن اذهان شرکت‌کنندگان در کلاس خواهد داشت. به این ترتیب لازم است مدرس آموزش خانواده از چنان تبحر، تجربه و دانشی برخوردار باشد که بتواند توجه و دقت اولیا را برانگیزد تا آنان به درک علل مشکلات بپردازند و با بهره‌گیری از تجارب خود به رفع موانع همت گمارند و از این طریق به نگرش جدیدی دست یابند.

- ایجاد اعتماد به نفس در اولیا

در برخی از موارد خانواده‌ها اطلاعات لازم و مورد نیاز برای رفع مشکلات و مسائل را در اختیار ندارند، اما فاقد اعتماد به نفس لازم برای حل مشکل هستند. آنان راهنمایی می‌خواهند تا با تکیه بر آن تغییرات رفتاری خود را آزمایش کنند و به تدریج همه اطلاعات خود را به کار گیرند. در این گونه موارد مدرس آموزش خانواده با داشتن شناخت مطلوب از این نوع خانواده‌ها، تأیید اطلاعات آنان و تأکید بر به کارگیری آن‌ها در امور زندگی، شرایط نویدبخشی را که منجر به پذیرش مسئولیت‌های جدید برای خانواده‌ها می‌شود، فراهم کرده، زمینه‌های لازم برای گسترش فعالیت تربیتی اولیا را به وجود می‌آورد.

- توجه به نیازهای آموزشی اولیا

هر چند که خانواده‌ها در پاسخ به دعوت آموزشگاه در کلاس‌های آموزش خانواده حضور می‌یابند، اما علی‌رغم این پاسخ‌گویی، آنان با توجه به نیازهای آموزشی خاص خودشان در این

و ارتباط‌های بعدی آنان نیز تسهیل می‌گردد.

- ایجاد تعهد در اولیا

مسئولیت پدر و مادر بودن به عنوان تعهدی انسانی مورد قبول عموم خانواده‌هاست، اما کم‌تر یا بیش‌تر بودن این مسئولیت به نگرش‌ها و ارزش‌های حاکم بر هر خانواده بستگی دارد. افزایش آگاهی و به‌ویژه خودآگاهی‌های منتقدانه می‌تواند در ایجاد تعهد در افراد برای پذیرش مسئولیت‌های جدید مؤثر باشد.

مدرسان آموزش خانواده می‌توانند با بررسی وضعیت روابط اعضای خانواده و با تعمیق وظایفی که هر یک از اولیا به عهده دارند، به افزایش خودآگاهی‌های انتقادی اولیا کمک کنند تا از این طریق به ایجاد و تقویت تعهد پدری و مادری و احساس مسئولیت‌های ناشی از آن نایل آیند و آنان را آماده پذیرش مسئولیت‌های بیش‌تر و جدیدتری نمایند.

- استفاده اولیا از کلاس‌ها

چگونگی فراگیری اولیا و میزان کارآیی

آموخته‌ها در حل مشکلات روزمره زندگی آنان تأثیر بسیار زیادی در ایجاد نگرش مثبت و استقبال خانواده‌ها از این کلاس‌ها دارد. در واقع استفاده اولیا از مطالب ارائه شده در حل مشکلات روزانه به عنوان یک بُعد پاداشی مطرح است و می‌تواند استمرار حضور اولیا در دوره‌های آموزشی را تضمین نماید، ضمن آن که باید در نظر داشت با ازدیاد آگاهی اولیا، افتق‌های جدیدی برای خانواده‌ها گشوده می‌شود و آنان بیش از گذشته نیاز به آموزش را احساس می‌کنند. دوام این نیازها تکاپوی آموزشی اولیا را در پی دارد و آنان را هر چه بیش‌تر به فعالیت آموزشی وا می‌دارد. بیان مطالب قابل استفاده در کلاس‌ها و بهره‌گیری اولیا از مطالب آموخته شده نه تنها بر جذابیت این کلاس‌ها می‌افزاید، بلکه با ایجاد ساختار یادگیری مناسب و کاربردی، زمینه‌های گسترش فراگیری برای خانواده‌ها را نیز فراهم می‌کند.

بنابراین می‌توان گفت که حضور فعال اولیا در کلاس‌های آموزش خانواده بستگی به چگونگی اداره این کلاس‌ها و بیان مطالب قابل استفاده توسط مدرسان آموزش خانواده دارد.

— مطرح کردن عناوین تعیین شده

خانواده‌ها با توجه به موقعیت و سطح آگاهی خود نیازهای آموزشی متعددی دارند و در تعلیم و تربیت فرزندان خود نیز با مشکلات و نارسایی‌ها و کاستی‌های زیادی مواجهند. کلاس‌های آموزش خانواده زمینه‌ای فراهم آورده است که اولیا کلیه این موارد و مسائل را مطرح کنند و برای آن‌ها پاسخی درخواست نمایند.

اما باید توجه داشت که بدون تعیین مباحث مشخص امکان استفاده از دوره آموزشی وجود ندارد، بنابراین شورای طرح جامع آموزش و مشاوره خانواده با توجه به نیازهای آموزشی اولیا اقدام به تعیین عناوین مشخصی برای تدریس در این کلاس‌ها نموده و محتوای آموزشی دوره‌ها نیز با توجه به آن عناوین تدوین گردیده است. انتظار می‌رود که هر عنوان مشخص شده در یک جلسه کلاس آموزش خانواده طرح و تدریس شود. بنابراین عدم طرح هر یکی از عناوین به انسجام کلی مطالب لطمه وارد می‌سازد. از طرف دیگر آن چه در تعیین این عناوین آموزشی مدنظر بوده، فراگیری اصول اساسی و عام مورد نیاز خانواده‌هاست و نه پاسخ‌گویی به مشکلات موردی و شخصی شرکت‌کنندگان.

با توجه به زمینه گسترده مباحث و شرایط شرکت‌کنندگان، امکان انحراف از موضوع در مباحث کلاس‌های آموزش خانواده بسیار محتمل است، لذا انتظار می‌رود که مدرسان آموزش خانواده به طرح مباحث و عناوین تعیین شده توجه خاص مبذول دارند تا از این طریق انسجام مطالب دوره آموزشی تقویت گردد.

— طرح کردن عناوین در کوتاه‌ترین زمان

دلایل متعددی از جمله شاغل بودن والدین،

داشتن فرزند کوچک، دوری آموزشگاه از منزل، عدم وجود آمادگی‌های لازم و... حضور والدین در دوره‌های آموزشی را محدود می‌سازد. این امر به ویژه در شهرهای بزرگ به‌طور بسیار حادثری شایع است. به همین دلیل پیش‌بینی گردیده که هر عنوان آموزشی در یک جلسه مورد بحث و تبادل نظر قرار گیرد و جمع‌بندی گردد. بنابراین فرصت‌های حضور اولیا در کلاس‌های آموزش خانواده باید مستقماً شمرده شود. مدرسان کلاس‌های آموزش خانواده با بیان عناوین مورد نظر و طرح اصل موضوع و پرهیز از مطرح نمودن مسائل حاشیه‌ای می‌توانند این کلاس‌ها را به کانون‌های مؤثر و مناسب فراگیری مبدل نمایند تا بدین وسیله رضایت والدین از حضور در این دوره‌ها فراهم گردد.

باید در نظر داشت که کلاس‌های آموزش خانواده به غیر از ارتقای آگاهی‌های اولیا و تلاش برای هم‌سویی روش‌های تربیتی خانواده و مدرسه، اهداف جنبی دیگر از جمله برخی از موارد مطروحه را نیز پی‌گیری می‌کند.

امید است با همت و پشتکار کلیه مدرسان کلاس‌های آموزش خانواده، امسال این دوره‌ها با سطح کیفی بهتری برگزار گردد تا خانواده‌ها بتوانند با بهره‌گیری از تمام ظرفیت و توان خود و با دیدگاهی جدید به مسائل تعلیم و تربیت فرزندان خود بنگرند و با به‌کارگیری اصول و ضوابط حاکم بر تربیت، در جهت پرورش فرزندان میهن اسلامی مان‌گام‌های استواری بردارند.